

➔ DE DROOGTE & DE DIJKEN

Help, mijn grasbekleding verdroogt! Grasregisseur van STOWA Jaap Bronsveld kreeg deze zomer veel verontruste dijkbeheerders aan de lijn. In ijlt tempo zocht hij naar antwoorden op al hun vragen. Na een paar buien in augustus vertoonde het gras op de meeste dijken gelukkig een opmerkelijk herstel. Maar we zijn volgens hem gewaarschuwd.

Er zal ongetwijfeld nog lang over worden nagepraat: de droge zomer van 2018. Het neerslagtekort - het verschil tussen neerslag en verdamping - liep begin augustus her en der op tot meer dan driehonderd millimeter. Maar al in juli begonnen dijkbeheerders zich zorgen te maken, aldus Jaap Bronsveld: 'De grasbekleding was op veel plekken al helemaal verdord. Alleen dijken die eerder dan normaal (eind juni) een maaibeurt hadden gehad, stonden er opvallend genoeg nog goed bij.' De zorgen waren volgens Bronsveld meer dan terecht: 'Een goede grasmat is van groot belang voor de erosiebestendigheid. De gras-

wortels fungeren als de wapening in beton. De wortelsappen zorgen er bovendien voor dat gronddeeltjes gaan samenklonteren en stevigheid krijgen. Overslagproeven bewijzen keer op keer het nut van een goede grasbekleding, zowel op klei- als zanddijken.'

➔ Jaap Bronsveld

HANDREIKING GRASBEKLEDING

Jaap Bronsveld, naast grasregisseur waterkeringspecialist bij Rivierenland, verzamelde direct de meest prangende vragen van dijkbeheerders. Hij ging namens STOWA voor antwoorden en praktische adviezen te rade bij dr. Cyril Liebrand, al jaren een onafhankelijk expert op het gebied van grasbekleding. Antwoorden en adviezen werden gepubliceerd op www.handreikinggrasbekleding.nl, de online Handreiking grasbekleding van STOWA. 'Een aantal vragen konden we snel beantwoorden. Ook hebben we enkele concrete adviezen kunnen geven. Bijvoorbeeld het advies om niet meer te beweiden. Juist om onnodige schade aan wortels te voorkomen.'

FUNDAMENTEEL ONDERZOEK

Andere vragen zijn volgens Jaap Bronsveld veel lastiger te beantwoorden. Bijvoorbeeld of dijkbeheerders hun maaibeheer moeten gaan aanpassen naar aanleiding van de gebeurtenissen. 'Daarvoor moet je na een droge periode de grasbekleding van dijken die in uiteenlopende

[LEES VERDER OP PAGINA 6](#)

⇒ **Dijkbeheerders bespraken eind augustus de droogtesituatie**

perioden zijn gemaaid, met elkaar gaan vergelijken. Dat gaan we nu verkennenderwijs doen. Maar voor echte conclusies moet er grondiger onderzoek worden verricht naar grasbekleding in relatie tot droogte.' Dat onderzoek gaat er mogelijk komen, want er ligt bij NWO/TTW een voorstel voor meer fundamenteel onderzoek naar grasbekleding. Het voorstel is van de Radboud Universiteit, WUR, Universiteit Twente, STOWA en een groot aantal waterschappen. In november wordt bekend of het voorstel wordt gehonoreerd.

ERVARINGEN

STOWA trad niet alleen op als schriftelijke vraagbaak, maar riep naar aanleiding van de droogte eind augustus ook dijkbeheerders bij elkaar om de situatie te bespreken. Dat gebeurde uiteraard niet alleen binnen, maar ook buiten, op de dijken zelf. Er werd onder meer gesproken over de vraag of er wel of niet een najaarsmaaibeurt moest plaatsvinden en wat mogelijke herstelmaatregelen zouden kunnen zijn. Volgens Jaap Bronsveld was het een goede manier om de kennis en opgedane ervaringen rond de droogte met elkaar te delen. De deelnemers waren in ieder geval zeer te spreken over de bijeenkomst. En gelukkig hadden enkele buien tegen die tijd ook wat zorgen weggenomen. Veel dijkbeheerders zagen in korte tijd een opmerkelijk herstel. Of, zoals een deelnemer aan de bijeenkomst zei: 'Het is toch een wonder van de natuur als je ziet hoe snel een grasmat zich herstelt.'

Jaap Bronsveld blijft overigens op zijn hoede: 'We moeten echt afwachten hoe het herstel verder verloopt, en hoe de grasbekleding erbij ligt als de winter aanbreekt, met hoge waterstanden en golfoverslag. Dan moet het echt weer goed zijn.'

Meer weten? Kijk op www.handreikinggrasbekleding.nl. Voor specifieke vragen kunt u contact opnemen met Jaap Bronsveld, 033 460 32 00.

⇒ **WATERSCHAP**

In ons land hebben we in de loop der tijd alle beken naar onze hand gezet. We trokken ze recht, stuwden ze op voor het bevoelien van aangrenzende hooilanden, of gebruikten ze als krachtbron voor watermolens. STOWA en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed RCE laten overtuigend zien dat het kennen van deze gebruiksgeschiedenis - naast morfologische en ecohydrologische kennis - leidt tot een succesvolle inrichting van beekdalen.

STOWA en RCE en hebben de afgelopen jaren intensief samengewerkt aan het bijeenbrengen van kennis om erfgoed in te bedden in herontwikkeling van beken en beekdalen. Het resultaat: een prachtig handboek (STOWA 2018-45). Dat bevat naast een gezonde dosis theorie een groot aantal voorbeelden van geslaagde beek(dal)projecten. Het boek geeft bovendien een mooie indruk van de bijzondere geschiedenis van beken en beekdallandschappen.

BORDJE

RCE-beleidsadviseur Arne Haytsma was van meet af aan betrokken bij de samenwerking tussen beide partijen: 'STOWA kwam in eerste instantie bij ons vanuit het idee dat je via het inbrengen van cultuurhistorie bij beekherstel meer draagvlak kunt creëren voor herstelplannen. Dat zou kunnen leiden tot het sneller realiseren van herstel doelen.'

⇒ **Restanten van de Zandmolen bij de Leuvenumse beek**